

नव ज्ञानचेतना

NAWA JANACHETANA NATIONAL DAILY राष्ट्रिय दैनिक

अभिनेता अनजोल केसी र अलिनेजी सुतान थापा पुनः एकपटक चलचित्र "४ लेरो हजुर ४" माफत दर्शकमाझ आउँदैछन् । कठरना थापाको निर्देशनमा बनेर लागेको फिल्मको छायांकन हाल बाजुराको प्रसिद्ध बडिगालिका क्षेत्रबाट सुरु भएको छ । यसअघि "४ लेरो हजुर ३" र "४ लेरो हजुर ४"मा रुपाइएको अनजोल-सुतानको जोडीलाई नयाँ कथासहित पुनः प्रस्तुत गर्ने लागिएको निर्माण पक्षले जनाएको छ । फिल्मको तिमि अने निर्माण पक्षले पछि साँजिको गर्ने जनाएको छ ।

आजको विचार...
कम्युनिष्ट...
(दुई पेजमा)

संविधान दिवसको अवसर पारेर असोज २ गतेबाट प्रदर्शनमा आउन लागेको फिल्म "किंगोडा २"को टिजर साँजिको गरिएको छ । बुधबार काठमाडौँमा आयोजित एक कार्यक्रममा बीच निर्माण पक्षले कन्जै २ मिनट लम्बाइको टिजर दर्शकमाझ ल्याएको हो । टिजरले फिल्मको कथावस्तु र केन्द्रीय ढाँचाबारे सक्षिप्तमा प्रकाश पारेको छ । त्यसपछि जेठानी र देउरानीको मुलिकाका रहेका केकी अधिकारी र औपल शर्माबीचको कडाडा र छुटा रुसलाई लिफ्ट उठ्छन् विवादास्पद आमाको सोजी भइरहेको टिजरमा देखाइएको छ ।

□ वर्ष ३२ □ अंक २१ □ २०८३ साउन २१ गते

बिहीबार 6 August 2026, Thursday

□ पृष्ठ संख्या 8

मूल्य रु ५/-

संक्षिप्त समाचार

रूसी आक्रमण १५ जनाको मृत्यु

(रासब/एएफपी)

क्रिएण, साउन २०/युक्रेनमा भएको पहिल्लो घातक रूसी मिसाइल र डोन आक्रमणका कारण कम्तीमा १५ जनाको मृत्यु हुनुका साथै दर्जनौ घाइते भएको अधिकारीहरूले बताएका छन् । रूसले आक्रमणमा चार वर्षभन्दा बढी ब्यालेस्टिक मिसाइलहरूको प्रयोग बढाएपछि पहिल्लो समयमा क्रिएणले सहयोगीहरूलाई थप अमेरिकामा निर्मित प्याट्रियट इन्टरसेप्टरहरू आपूर्ति गर्न आग्रह गरेको जनाइएको छ । युक्रेनी वायुसेनाले सम्भावित ब्यालेस्टिक मिसाइलहरूको चेतावनी जारी गरेपछि, क्रिएणमा विस्फोट भएको एएफपीले जनाएको छ । विस्फोटपछि घण्टीसम्म यस क्षेत्रको हावामा कसो धुवाँको मुल्लो देखिएको रिपोर्ट गरिएको छ । क्रिएणको सैन्य प्रशासनले मिसाइल र डोनका वर्षाहरू आवासीय भवन र धेरै गोदामहरूमा खसेको बताएको छ । रूसले जानाजानी नागरिक तथा नागरिक पूर्वाधारमा आक्रमण गरिरहेको सैन्य प्रशासनले टेलिग्राफमाफत बनाएको छ । सैन्य प्रशासनले चार जिल्लामा आगलागी भएपछि राजधानी क्रिएणमा एक महिनाको मृत्यु हुनुका साथै कम्तीमा २४ जना घाइते भएको जनाएको छ ।

हराउँदै कोदो, बढ्दै माग

-पोषणको खानी मानिने परम्परागत अन्न उत्पादनमा संकट

-स्वास्थ्यप्रतिको बढ्दो सचेतनासँगै बजारमा भने चुलिँदै आकर्षण

रामचन्द्र रायमाजी

पाल्पा, साउन २०/ पाल्पा, गुल्मीसहित पहाडका वारीहरूमा कुनै समय हरियाली छुट्टै लहलहाउने कोदो अहिले विस्तारै ओझेल पर्दै गएको छ । बिहान बारीतिर जाँदा कोदोका बाला हावासाँगै लहराइरहेको दृश्य ग्रामीण जीवनको परिचय मानिन्छ ।

घर-घरमा कोदोको ढिँडो, रोटी, खोले र जाँड दैनिक जीवनको हिस्सा हुन्छ । तर समयसँगै अहिले कोदो खेती हराउँदै गएको छ । तर विडम्बना के छ भने, उत्पादन घटिरहेका बेला बजारमा कोदोको माग भने निरन्तर बढिरहेको छ । स्वास्थ्यप्रति बढ्दो सचेतना, पोषणयुक्त खानाप्रतिको आकर्षण र औषधिक उत्पादनको खोजीले कोदोलाई फेरि चर्चाका ल्याएको छ । कोदोमा क्याल्सियम, आइरन, फाइबर र विभिन्न खनिज तत्व प्रशस्त पाइने भएकोले यसलाई पोषणयुक्त खाद्यान्नका

रूपमा लिइन्छ । मधुमेह नियन्त्रण, तौल व्यवस्थापन तथा हड्डी बलियो बनाउन समेत कोदो उपयोगी मानिन्छ । यही कारण पहिल्लो वर्षहरूमा शहरका सुपरमार्केट, अर्गानिक पसल र होटल-रेस्टुरेन्टमा भने पहिलेभन्दा बढी खोजिन थालेको छ । तर माग बढे पनि उत्पादन भने घट्दो क्रममा छ ।

कृषि क्षेत्रमा युवाको घट्दो आकर्षण, गाउँबाट बसाइसराइ, खेतीयोग्य जमिन बाँको रहनु, आधुनिक तथा नगदे बालीतर्फ किसानको आकर्षण र कोदो खेतीलाई पर्याप्त सरकारी प्राथमिकता नपुगनु यसको प्रमुख कारण हुन् । कोदो खेतीमा धेरै मेहनत र लगानीको आवश्यकता भएका कारणले पाल्पा र गुल्मीका धेरै किसानले कोदो खेती छाड्दै गएको पाइन्छ । यहाँका

कृषकहरू कोदो छोडेर अहिले नगदेबाली खुर्सानी, आलु, अदुवा, बैसार र तरकारी खेतीतर्फ आकर्षित भएका छन् । जसले गर्दा कोदो जस्ता परम्परागत बाली लोप हुँदै गएको हुन् । एक दशक अघि साउन-भदौमा कोदो रोप्ने काम घमाघम हुन्थ्यो । माघमागढी गाउँपालिका देउगीरकी सुकमाया सारुले भनिन्, "अर्धपर्म गर्दै एक डेढ महिनासम्म गाउँभरि कोदो रोपिन्थ्यो । आजकल त कोदो रोप्न छाडियो ।" कोदोबाट भन्दा अदुवा, बैसार, अकबरे, आलु लगायतका कृषि उपजबाट राम्रो आयदानी हुने भएपछि कोदो खेती छोड्दै गएको उनको भनाइ छ । "कसै-कसैले घरमा जाँड बस्तीमा, पुजा गर्न भनेर अलिअलि लगाए पनि विक्री गर्ने उद्देश्यले खेती हुन छोडेको छ" सारुले भनिन्, "पैले-

पैले हाप्पै गाउँभरि कोदो हुन्थ्यो । अहिले बारीमा कतै अदुवा, कतै बैसार, अलैंची भरिएको छ । कोदोबाट नगद आम्दानी छैन । बरु अकबरेको व्यावसायिक खेती गछौं, तर कोदो लगाउँदैनौं ।" गुल्मीको इस्मा गाउँपालिका २ हलितचौरकी मिना थापाको बारीमा फण्डे तीन मुरी कोदो फल्थ्यो । काम गर्ने समस्या भएपछि पहिल्ला वर्षमा कोदो लगाउन उनले पनि छोडेकी छन् ।

कोदो हुने बारीमा अहिले फलफूल लगाउने गरिएको छ । परम्परागत शैलीमा स्थानीय जातको विउ प्रयोग गरी मकैमा धुनुवा बानीका रुपमा लगाइने कोदो प्रायः जसो जिल्लाका सबै गाउँ बस्तीमा हुन्थ्यो तर आजभोली सबै हराए । उनले कोदो खेती गर्दै आएको जग्गा बोकेफारले भरिएको छ ।

छोराहरू जागिरको सिलसिलामा सहरमा भएकाले घरमा काम गर्ने मान्छे नभएको थापाले बताइन् । केही वर्षअघिसम्म पनि पाल्पाको बगनासकाली, रैनादेवी छहरा, रिब्दीकोट माथागढी, निस्ली, पूर्वखोला, रम्भा, तिनाउ र गुल्मीका अधिकांश पालिकाहरूमा अन्य किसानहरूको मुख्य बाली कोदो थियो । युवाहरू विदेश र शहरतिर, गाउँमा बुढाबुढी र केटाकेटी मात्र हुँदा पनि खेती गर्नेको संख्या हरेक वर्ष घट्दो छ । कोदो उत्पादन घट्दै गए पनि यहाँका स्थानीय सरकारले प्रवर्द्धनमा खासै चासो देखाएको छैनन् । हरेक वर्षका नीति तथा कार्यक्रममा स्थानीय सरकारले रैथाने बाली संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गर्ने उल्लेख गरे पनि बजेट विनियोजनमा कन्जुस्याई गरेका छन् । पाल्पामा हरेक वर्ष कोदो खेती गर्ने क्षेत्रफल घट्दै गएको छ । यहाँको तीन वर्षको तथ्याङ्क हेर्ने हो भने पनि कोदो खेती गर्ने क्षेत्रफल घट्दै गएको पाइन्छ ।

यहाँ आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा २ हजार ३ सय ६३ हेक्टर क्षेत्रफलमा कोदो खेती भएको थियो । जुन आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा आएर २ हजार ३ सय ४९ हेक्टर र आर्थिक वर्ष २०८२/८३ मा २ हजार ३ सय ३८ हेक्टर क्षेत्रफलमा फरेको कृषि ज्ञान केन्द्र पाल्पाका प्राविधिक सुरज पाण्डेले बताए । उनका अनुसार कृषकहरू सुन्तला जातका फलफूलतर्फ आकर्षित हुँदै गएपछि कोदो खेती हुने क्षेत्रफल घट्दै गएको हो । कोदो हुने बारीमा अहिले फलफूल लगाउने गरिएको छ ।

भू-संरक्षणमा ध्यान दिऔं

- भूक्षय र पहिरो नियन्त्रणमा योगदान दिऔं
- भिरालो जमिनमा खेती गर्दा गरा बनाई गरौं
- भूक्षय रोक्ने रुख, घाँस (अम्रिसो, बाँस) जस्ता बोटबिरुवा रोपौं,
- बिना अनुमति गिट्टि, बालुवा, माटो, ढुङ्गा उत्खनन नगरौं
- भू-बनोट र वातावरणीय अध्ययन गरेर मात्र सडक पूर्वाधार निर्माण गरौं
- वन, जलस्रोत र प्राकृतिक सम्पदाको संरक्षण गरौं
- भू-संरक्षणमा समुदायको सहभागिता बढाऔं

भू-रक्षा: जीवनको सुरक्षा

नेपाल सरकार
विज्ञापन बोर्ड

अवैध लागूऔषध सहित विभिन्न स्थानबाट १६ जना पक्राउ

पाल्पा, साउन २०/ देशका विभिन्न स्थानबाट अवैध लागूऔषध सहित १६ जना पक्राउ परेका छन् । केन्द्रीय प्रहरी समाचार कक्षाका अनुसार नवलपरासी पश्चिम, कैलाली, रोल्पा, सुर्खेत, मोरङ, पाँचथर, कञ्चनपुर, बाँके, चितवन लगायतका स्थानबाट अवैध लागूऔषध सहित १६ जना पक्राउ परेका हुन् ।

नवलपरासी पश्चिमको सरावल गाउँपालिका-६ बडसारेबाट अवैध लागूऔषधसहित दुई जनालाई प्रहरी पक्राउ गरेको छ । कुप्लेफाँट ५ सय एम्पुल, डाइजेपाम ५ सय एम्पुल र फेनारगन ५ सय एम्पुल सहित सोही गाउँपालिका-४ बले १८ वर्षीय किशोर समेत २ जनालाई मंगलबार साँझ प्रहरीले

पक्राउ गरेको हो । लागूऔषध नियन्त्रण ब्यूरो शाखा कार्यालय भैरहवा र इलका प्रहरी कार्यालय महेशपुरबाट खटिएको प्रहरीले लु. ६ प ६८४१ नम्बरको

मोटोसाइकलमा सवार उनीहरूलाई उक्त लागूऔषध सहित पक्राउ गरेको हो । यस्तै रोल्पाको माडी गाउँपालिका-२ घर्तीगाउँ बजार नजिकबाट अवैध

लागूऔषधसहित सोही ठाउँ बस्ने १८ वर्षीय किशोरलाई प्रहरीले पक्राउ गरेको छ । इलका प्रहरी कार्यालय घर्तीगाउँबाट खटिएको प्रहरीले उनलाई ब्राउनसुगर जस्तो देखिने पदार्थ ४० मिलिग्राम सहित पक्राउ गरेको हो । यस्तै बाँकेको बैजनाथ गाउँपालिका-१ बाट अवैध लागूऔषध ब्राउनसुगर जस्तो देखिने पदार्थ ७ सय ३० मिलिग्राम र नगद ३६ हजार ९ सय ६५ रुपैयाँ सहित सोही ठाउँ बस्ने १८ वर्षीय किशोरलाई प्रहरीले पक्राउ गरेको छ । इलका प्रहरी कार्यालय चिसापानीबाट खटिएको प्रहरीले उनको कोठा तलाशी गर्दा उक्त पदार्थ फेला पारी पक्राउ गरेको हो । -**बाँके बलिन पेजमा...**

सम्पादकीय

स्तनपानबारे सचेतना आवश्यक

आमाका दूध शिशुको पहिलो, पूर्ण र सबैभन्दा सुरक्षित आहार हो । जन्मेको पहिलो घण्टामित्रि स्तनपान सुरु गर्नु र जीवनको पहिलो छ महिनासम्म केवल आमाको दूध मात्र खुवाउनु शिशुको स्वस्थ विकासका लागि अत्यन्त आवश्यक मानिन्छ । तर पछिल्ला वर्षहरूमा भने पूर्ण स्तनपान गराउने आमाहरूको संख्या अपेक्षाअनुसार बढ्न सकेको छैन । अन्न अजन्म त के छ भने, विद्यालय तथा विषयविद्यालयको उच्च शिक्षा हासिल गरेका, स्वास्थ्यसम्बन्धी जानकारीपूर्ण पहुँच भएका धेरै आमाहरू नै पूर्ण स्तनपानबाट टाढिँदै गएका छन् ।

यो अत्यन्तै दुःखद् हो । स्तनपान शिशुको जीवनरक्षाका लागि सबैभन्दा सरल, प्राकृतिक र प्रभावकारी उपाय हो । आमाको दूधमा शिशुलाई आवश्यक सम्पूर्ण पोषण, रोगप्रतिरोधक क्षमता बढाउने 'एन्टिबडी' र मानसिक तथा शारीरिक विकासका लागि चाहिने तत्व पाइन्छ । आमाको स्वास्थ्यका विकलले पनि यसले प्रसूति पछिको रक्तह्रास कम गर्न, शरीरलाई छिटो सामान्य अवस्थामा फर्काउने तथा केही प्रकारका व्यात्यरको जोखिम घटाउने सहयोग पुर्‍याउँछ । यद्यपि, धेरै आमाहरूले स्तनपानसम्बन्धी सही जानकारी नपाउनु, कार्यस्थलमा स्तनपानमैत्री वातावरणको अभाव हुनु, परिवार तथा समाजबाट पर्याप्त सहयोग नपाउनुजस्ता समस्याको सामना गरिरहेका छन् । कतिपय स्थानमा स्तनपानको सङ्ग कुत्रिम दूध प्रयोग गर्नुपर्ने भन्ने भलत धारणा पनि अझै कायम छ । अर्कोतर्फ जागिरको व्यस्तता, छोटो प्रसूति विदा, शरीरको सौन्दर्य विग्रने चिन्ता, सामाजिक सञ्जालको प्रभावले पनि पुर्ण स्तनपानमा असर गरिरहेको छ । शरीरको सौन्दर्य विग्रिन्छ भन्ने भ्रम र कार्य शरीरलाई फिट्नुपर्ने र सौन्दर्य राख्ने सोचिन्छ महिलाहरूले आफ्ना बच्चालाई पुर्ण स्तनपान गराउने मामिलामा कमजोर देखिन्छन् । तर चिकित्सकहरू भन्ने बच्चालाई दूध चुसाउँदैन शरीर नबिग्रने बताउँछन् । त्यसैले यस्ता भ्रम हटाउनु व्यापक जनचेतना आवश्यक छ । सरकार, स्वास्थ्य संस्था, सञ्चारमाध्यम, विद्यालय सभुजसँग सबैले स्तनपानको महत्त्वबारे नियमित रूपमा जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने । स्वास्थ्यकर्मीहरूले भर्नावस्थामादेखि नै आमाहरूलाई उचित परामर्श दिनुपर्छ । साथै, कार्यरत आमाहरूका लागि पर्याप्त प्रसूति विदा, स्तनपानमैत्री कार्यस्थल र शिशुलाई स्तनपान गराउने अनुकूल वातावरण सुनिश्चित गर्नु पनि उत्तिकै आवश्यक छ । स्वस्थ समाज निर्माणको आधार स्वस्थ बालबालिका हुन, र स्वस्थ बालबालिकाको सँग भनेको सुस्थित तथा प्रभावकारी स्तनपान हो । त्यसैले स्तनपानलाई व्यक्तिगत जिम्मेवारी मात्र नभई सार्वजनिक स्वास्थ्यको महत्त्वपूर्ण विषयका रूपमा लिनुपर्छ । जबसम्म स्तनपानलाई जीवनको दिगो सुरुवातका रूपमा व्यवहारमा उतार्ने सकिँदैन तबसम्म बालबालिकाको स्वास्थ्य र भविष्य सुरक्षित हुन सकिँदैन । त्यसैले, स्तनपानलाई सबैले सम्मान र सम्बन्ध गर्ने वातावरण निर्माण गरी सचेतना अभिवृद्धि गर्ने जरुरी देखिन्छ ।

f Opinion @ Social Network f

जिन्दगीले सधैं सोचेको जस्तो उपहार दिँदैन,
तर जे दिन्छ त्यसले केही न केही नयाँ पाठ सिकाउँछ ।

यो स्तम्भमा सामाजिक संजालमा पोस्ट गरिएका धारणाहरु राख्नेछौ । यसका लागि हाम्रो फेसबुक पेज www.facebook.com/shittalpati मा लगइन गर्न सक्नुहनेछ ।

नवजनपेठाना दैनिकको रुपमा तपाईंसामु आईरहेको छ । यो पात्रिका अग्न स्तरीय अनि पठनीय बनाउनको लागि तपाईंहरुको अनूल्य सुभावरहरुको हागीलाई अनवन्तै जरुरी छ । पाठकवृद्ध तपाईंका सुभावरहरु दिई हागीलाई सहयोग गर्नुहन् हागी अनुरोध गर्दछौ ।

नवजनचेतना दैनिक

भगवतीटोल तानसेन, पाल्पा

महत्त्वपूर्ण टेलिफोन	इदरी कार्यालय	१२०००१
	बुधवार ०५१-४००२२२	मित्राअम्बाला पैरवा ०५१-४००११३
	शुक्रवार ०५१-४००३३४११	मित्राअम्बाला काला ०५१-४००१११
	बुधवार ०५१-४००३३४११	पतिवा पिरोल्लो काला ०५१-४००३०२
	बुधवार ०५१-४००३३४११	पतिवा जिला ०५१-४००३४४
	आम्बाला ०५१-४००३३४११	न्यूनी मंडुल काले प्रमो ०५१-४०११०
	जुनी ०५१-४००३३४११	मिन्डर नारा ०५१-४००३०८
	परासी ०५१-४००३३४११	पैरवा अंडा अम्बाला ०५१-४००३०४
	तीरिहवा ०५१-४००३३४११	पतिवा जिला अम्बाला ०५१-४००३४४
	काला ०५१-४००३३४११	तमस जिला अम्बाला ०५१-४००३०८
अस्पताल कार्यालय	१२०००१	तीरिहवा जिला अम्बाला ०५१-४००३०८
न्यूनीमंडुली अम्बाला ०५१-४००३४४११	सिद्धांतला मिना अम्बाला ०५१-४००३०८	बुधवार मिना अम्बाला ०५१-४००३४४
न्यूनीमंडुली अम्बाला ०५१-४००३४४११	न्यूनीमंडुली अम्बाला ०५१-४००३४४११	न्यूनीमंडुली अम्बाला ०५१-४००३४४११
न्यूनीमंडुली अम्बाला ०५१-४००३४४११		

नेपालको राजनीतिमा समय-समयमा हुने गठबन्धन, सहकार्य र विभाजन अब कुनै नैलो विषय रहेन । तर, केही राजनीतिक घटना यस्ता हुन्छन्, जसले तत्कालीन सत्ता समीकरणभन्दा धेरै टाढासम्म प्रभाव पार्ने सम्भावना बोकेका हुन्छन् । नेकपा (एमाले) र नेकपा(माओवादी) प्रदेश सरकारहरू गठन तथा नेतृत्व बढाउनुमा यस्ता घटनाहरू

डा. डीआर उपाध्याय

कारणों लिखित सहमति त्वसी एउटा प्रवर्द्धनगायत महत्त्वपूर्ण अधिकार दिएको छ । तर धेरै प्रदेश सरकार अर्को अधिकारको प्रयोगभन्दा राजनीतिक खिचतानीमै अलिभएका छन् । नीति निर्माणभन्दा पद बाँडफाँडमा बढी ऊर्जा खर्च भएको आलोचना निरन्तर हुँदै आएको छ । यो यति सकारणी नभई पुरानो बैनी दोहोर्‍यायो भने जनताले यसलाई नयाँ राजनीतिक प्रयोगका रूपमा स्वीकार गर्ने सम्भन्धमा कम हुनेछ ।

मधेश र गण्डकी प्रदेश भने यो सहमतिको सबैभन्दा ठाउँले प्रतीता भने देखिन्छन् । यी प्रदेशमा एमाले र नेपेसामै मात्रै सरकार गठनका लागि पर्याप्त संख्या छैन । त्यहाँ क्षेत्रिय दल, साना दल वा स्वतन्त्र सांसदहरूको भूमिका निर्णायक बनेछु । यसको अर्थ, सहमति काजमा पर्न पनि स्वयंभारमा सफल बान्ताउन थप राजनीतिक संवाद, विवादा निर्माण र साफा कार्यक्रम आवश्यक पर्नेछ ।

विशेषगरी मधेश प्रदेशमा क्षेत्रिय राजनीतिक शक्तिहरूको प्रभाव बलियो छ । उनीहरूको समर्थनमात्रै सरकार गठन सम्भव छैन । त्यसैले त्यहाँ सत्ता समीकरण केवल दुई दलको इच्छाले तय हुने अवस्था छैन । गण्डकी प्रदेशको अवस्था पनि त्यति नै संवेदनशील छ । केही सांसदको निर्णयले सरकार बन्ने वा ढल्ने अवस्था अत्यन्त महत्त्वपूर्ण राजनीतिक सत्ता अन्तर्गत लहराउनु हुनेछ । यस सहमतिको अर्को महत्त्वपूर्ण पक्ष पनि उठाउनु छ-कै यो केवल प्रदेश सरकारसम्म सीमित नसक्या, वा भविष्यमा राष्ट्रिय राजनीतिमा पनि सरकारको प्रभाव देखिनेछ । नेपालको राजनीतिक इतिहास हेर्दा प्रदेशका सरकार यँ धेरै पटक संघीय राजनीतिमा समेत विस्तार भएका उदाहरण छन् । त्यसैले यो सहकार्य भविष्यमा अफ फ्रिक्को राजनीतिक सम्भन्धको प्रारम्भिक चरण हुनसक्ने विश्लेषण पनि भइरहनेछ ।

कम्युनिष्ट आन्दोलन स्वयं पनि लामो समयदेखि विभाजन र पुनःएकीकरणको चक्रमा घुमिरहेको छ । विचारभन्दा नेतृत्वको विवाद, संगठनभन्दा व्यक्तित्व प्रतियस्पर्धा र सिद्धान्तभन्दा सत्ता प्राथमिकतामा परेको आरोप लाग्दै आएको छ । यस्तो अवस्थामा सहकार्यको यो प्रयासले कम्युनिष्ट शक्तिलाई नयाँ ऊर्जा दिन सक्छ, तर त्यसका लागि पारदर्शिता, स्पष्ट कार्यदिशा र जनताको विश्वास अपरिहार्य हुनेछ । जसपले भने अर्को प्रश्न सोधिरहेका छन्- यो सहकार्य जनताका लागि हो कि केवल सत्ता संस्थापनका लागि ? यदि उत्तरमा केवल मुख्यमन्त्री, मन्त्री र राजनीतिक नियुक्ति बाँडफाँडभन्दा भने यसले जनविश्वास बढाउने छैन । तर यदि यही सहकार्यबाट प्रदेश सरकारहरू प्राणकारी, उत्तरदायी र परिणाममुखी बने भने यसले संसदीय शासन प्रणालीप्रतिको विश्वाससमेत बलियो बान्ताउनसक्छ । प्रदेश

[illegible]

-इहिमालयन डटकम

मेघ : दिन रमाइलो बनेछु। सानो कुराम
धुँवाँले ठूलो भन्जङ्गबाट जोगाउनेछु।
वृष : परिवारमा खुसी र आत्मीयता
बढ्नेछु। सफलताले नयाँ होला योनेछु।
मिथुन : काँसेरीमा परिवर्तन ल्याउनेछु।
योनी बेसीन सयस्य अन्ध बन्थियो नेछु।
कर्कट : राम्रो परिवार देखिन्छु। घरमा
शान्त र सुखको वातावरण रहेछु।
सिंह : सम्पत्ति अझैको थला तान्न सक्नेछु।
कार्यासिद्धिको राम्रो संकेत देख्न सक्छु।
कन्या : वैधक सम्पत्ति मिल्ने जोग्छु।
मन शान्त रहेछु। आरम्भिकमा बढ्नेछु।

तूला :	आत्मीय व्यक्तिको साथले मनमोहुरी थपिनेछ। अरूको मन जित्न सक्नेछ।
तृशिवक :	कुनै पनि कार्य गर्दा हताश नहोईस्। काम गरे जोगेर बढ्नेछ।
धनु :	जीवनलाई नयाँ ढंगले हेर्न असफल हुनेछ। मन उमंग र उत्साह बढ्नेछ।
मकर :	मेहनतले बिस्तारै राम्रो प्रतिफल दिन थाल्नेछ। मन दुःख रहनेछ।
कुम्भ :	सिर्जनात्मक काममा मन लाग्नेछ। सम्बन्धमा अफ न्यातेपन थप्नेछ।
मीन :	समय नयाँ आनन्द पलाउनेछ। काममा समय बिताउँदा अग्रान्द मिल्नेछ।

ग
।
र
र
ल
र
।
।
।

निबन्ध

दुवराज नर्वाघरे

बाँधिएका हात र भोटे ताल्चा

लौ हेर, झेलका वरपिपल । सबै थोक भत्केछु । विप्रेपछि सभालै गाहो । जताततै हेरी नसक्नुको गाभेमाजे । ठाउँ, ठाली नसक्नु । छोडौं, छोडी नसक्नु । हाप्पा घर-आँगन विरहलाया । घर भनेको सिङ्गो जीवनको सुरक्षा । जीवनसँग बन्मान हुन्छ, भविष्य हुन्छ । परिहरोमा परेका देउराली हेर्छु, चौतारी हेर्छु । आँसु रिसिएका शून्य आँखाले हेरिरहेछु, वरौं छोड्नेको घरदैलो । बनावतलाई पसिना चाहिने, विगारनलाई केको बल न तागत । हाप्पा पिँडी-पिँडो तर कति बिराना । निचिनेजस्तो, नदेखिजस्तो । आफ्नैले टेकेको आँगन पनि परवर्खीजस्तो । आफ्नैले हिँडेको गोरेटो नि बर्खी भेटेजस्तो । लौ हेर, चौतारीमा खसेछु पछिरो ! आफ्नो भनेपछि सबै थोक आँनै हुने । मायालु हुने, हार्दिक हुने । माटो-माटोमा मन खन्याउँजस्तो । दुःखा-दुःखमा फन्द खन्याउँजस्तो । पात-पातमा माया रोपेजस्तो । त्यस्तो सपनाको इन्द्रेनीमा हामीले करेसाका कुट्टाकागीमा अँखा दुलाएथ्यौ । त्यस्तो सन्तोकोषको घाम-पुलामा जीवनको यौवनलाई गति दिएथ्यौ । धेरै पछि शान्तिको मुईकुइरो छोरिएको छु र आत्मा अँगनामा फर्केका छौं हामी । हाप्पा पैतालको धुलोले छोइएका बाटोपट्टाका जेठै धेरै पछि खेतका कान्छाकान्छीमा आएका छौं हामी । कडै, मान्छेको स्याहार नपाएपछि त खेतमा नि रोगे मात्र पस्ने रैछु, घाउ-खटिरा भाँसे रहलभाउडो रैछु र व्यथेव्या मात्र फटाउडो रैछु । हामीले घर छोड्दा आफ्नैलाई बिर्सिँ हिँड्नुपरेथ्यो । विज्ञानले पटक-पटक बन्दुक र एएएबल्लारका आवाजमा मुच्छाँ परेको छोड्नुपरेथ्यो । एम्बुस, बम र राइफलका लहरे पडकाइमा आँसिदै आफ्ना करेसाका कसिला जाई र भुइँचम्पका कोपिला टेक्दै घर छोड्नुपरेथ्यो । गोठमा गाईका बाच्छाबच्छीले आँसुले हेरे आघातमा घर छोड्दा । खोरका पाठापठाले टोलाएर हेरे फिमबिसमा हामीले आँगन छोड्दा । गुँडबाट मुटो निकालेर परेबाका जोडीले नियाले हामीले सँगार छोड्दा । हामी मुटुलाई दबाएर आँगन छोडिरहेथ्यौं । हामी छोटीलाई छिर्पाथिँ बगाएर बुइल छोडिरहेथ्यौं । कहिल्यै छिटि नमज्जाले हाम्रा घरेलुका हतियारका बीचमा उभिएर हामी आत्मा आघात घर छोडिरहेथ्यौं । कहिल्यै नभोगेका भक्काली पीडा र वेदनामा सेरिएर हामी आफ्ना बस्तीहरू छोडिरहेथ्यौं । लौ हेर, घाँसेघाँसमा भयाकुल चेतनामा चुर्नुम दुबैको समजले नेपाल भरिभार उभियो । नेपाल भनेको त सबै तरबार र घाउको दोहोरो कथा भन्ने देउराली पो हो कि भन्ने नलागेको होइन । आलो रातका फाल्सा टेकेर रातकै बखान गरिरहने मासिस्तरलाई हाप्पा बाँदीबाट विदा गिनास । यही आफन्तताफन छड्छा बोकेर आएका छौं हामी घर-आँगनमा । लौ हेर, खडेरले फुटेका खेतबारी । कुनै सम्झौता भएन हाम्रो कर्मजीलामा । फरी-बदल खेप पनि छोडिएन । आँधी-चट्याङ फेल्न पनि छोडिएन । घरतीको पुग जग्न कुनै कसिएन । असार, मङ्सिर बराबरी, मङ्सिर, असार बराबरी । श्रम, सौप र जीवनको एकनिष्ठामा कुनै

भुलचूक भएन । देशले हाम्रो पसिनालाई निरर्थक 'कर' लगाउँथ्यो र बदलामा ताता गोलीका पराँ छुटाउँथ्यो । प्रतिक्रियाविहीन वर्तमान थियो हामीसँग, अनुत्तरित भविष्य पनि । सबै रडको बैसे साम्राज्य हाप्पा खेतका गरा-गरामा सुन्न पाइन्थ्यो । हरियोपरियो र अनपातले खिँकाएर हाप्पा दुःखहर अलप हुन्थे । भक्तिकाउड खेतवालीमा हाप्पो आँसुको हलचल बेप्ता हुन्थ्यो । जीवनको मूल्य उर्यालो, सम्मानित र विशिष्ट लाग्थ्यो । घरको नैन चातीभरि वस्तु भएर सुवासित लाग्थ्यो । घर फर्केपछि पत्थार भइरहेको छैन-मानिस नहुँदा यो आँगन पनि कति धेरै निर्जीव भइरहेको छ । गाँत नभएजस्तो, रड उडैजस्तो, रस सुकेजस्तो । जताततै घृणा, जुगुप्सा, कपट र दुच्छरका माकुलजाले दृश्य । अपराध, हेपहा र निरङ्कुशताका लामा लामा हातहरू । हाप्पा घरहरू कति धेरै चर्केका । हाप्पा घरका दलितमा कसले यति धेरै रातो पोत्यो ? हाप्पा आँगनमा कसले गाड्यो यी मुराहरे ? हाप्पा करेसालाई कसले बन्थो विहागधारी ? म देशसँग अँखा जुघाएर प्रश्न गर्न सकिरहेको छैन । लौ हेर, बार भत्केको । बलियो र साह्रै अडिलो बार बारिका थियौं हामीले । कला, मगर र हुनसम्मको जोपर खर्चै कसिलो पछाल लाग्थ्यो हामीले । जस्तो हुँदा-बतासको नै तागत नचल्ने । जस्तै हमलाको नि नै बुता नचल्ने । साह्रै सुगठित बार लाएर घर बनाएथ्यौं हामीले । बार बंधवृध गर्दा निन र कस्तो मिसाउत भएछ- बाहा छैन, त्यसकै प्रतिफल पखलको जुनो बुझ्नेछु । पखलको जडानमा कसले हाम्रो रसायनले हाप्पा घरका पखालहरू क्षतिग्रस्त भएको अनुमान गरिरहेछौं हामी । ती घातक मिसावटलाई प्रवेश गराउने कोरी हातहरू हाप्पा बस्तीमा सावुत र मजबुत देखिरहेछु म । जस्तै परे नि सार्फ-बिहानमा चुनो बल्ल छोडेर हाम्रो घरमा । आँगनमा बूडा र खारिएका नीति-निमले अनुशासन र मानमनितो बलिवैसँग उभियो । अखिर घर भनेको घरै हो- घाउ भए मरमम खोजिन्थ्यो, अबला भए सहारा पाइन्थ्यो । त्यसै विशेषताले सुस्थापित हाम्रा घरका घुँटी छिटि नमज्जाले चल्थिएका । कमेरो उडिसकेको, बैलाका खाँपा उडिइसकेका, बलैसी मयिकइसकेको । हामी घर फर्केका छौं । सड्कानित र मसान्त मडारिन्थ्यो आँगनमा । धपकक बल-बल खोज्यो गरिबी । जेसुकै होस्, जीवनजस्तो सम्झौतालाई डोर्पाएर यात्रारत थियो हामी । ठूलो भेल तर्न परिश्रम नि गरेरै हो, बाँकेर हान्दा कहिलेकाहीँ थोरै पररमम पुगिएरै हो । तर धेरै सिकियो, जगियो र जीवनलाई फेरि गति दिइयो । घरलाई बगाएर पोखरी बनाउने श्रम पोली छेलै आकाशको जालीहरूमा बुन्न कहिल्यै लगिएन ठुगमै । भर्ना, धन्यसाजन पुगेने फदैरन्थ्यो भने पनि हुन्छ । ओल्लो घर पल्लो घर सरसाएर ऐँचोपैचो दिँदा र बाँझादि सकिन्थ्यो । पिँले, पिँले र कुटकात गर्न ढिकीजस्तो थियो । सम्राज, संस्कर्त र जीवनसँग गाँसिएर ढिकीको महता थियो एकदमै । घर छोडेपछि सबै थोक बिरानिने । ढिकीमा दुस्रो उभेर कति नमज्जा देखिएको । जस्तै अनिकालमा नि ढिकीमा दुस्रो सप्ताएको यी आँखाले

देखेका थिएनन् । फुत्फुत् खसेछु भित्ताको लिउन् । लिउन्सँगै खसेको हाप्पो आत्मीयता र भावना देखेर भित्र कहाँ हो कहाँ गँठो परिरह्यो । फेरि शून्यबाट घर थालनी गर्नुपर्ने भयो । फेरि विनदुबाट जीवनको प्रारम्भ गर्नुपर्ने भयो । रेखाया पुगिसकेको यात्राबाट उठ्न ठूलै युद्धमा बटुनुपर्ने खण्ड देखिँदो रैछ । हाप्पो इतिहास एक पटक पुनः थल्लिएको छ- घरको खण्डहरूमा । हारेको त होइन, असाध्यै दुःखले थला परेको । अँखामा ऐउनको बलमा मात्र छु, अरु सब थोक बिलायो । मन त लाँडिएको लाँडिएको छ । खेतबारीमा वनमारा मौलाएछ । अब फेरि धरापमा हामी हिँड्नु । सधैं हाम्रो नजान्ने पगरी शिरमा गुवाएर हिँडिरहनुपर्नेको छ । अखिर आफ्नै घरमा हामी आएका छौं- बनावत, सपान र टालटुल गर्नु हाम्रो जीवनको परिचय माया हो भन्ने दिउल चेतना उल्लिखेपछि दुसाएको छ थुक्थुक्थो । खनजोत गर्नु र खेतमा फसल लहलहाउँदा भाएपछि सक्कल अँखो चिम्लनु पर्ने राज्यको खेलमा निरन्तर सहभागिता रह्यो हाम्रो । यसले अहिले पूर्णता पाओस्, यो उठी थियो । हामी घर छोड्नुअघि पनि र पछि पनि यसलाई सुनौं पथ्यो । लौ हेर, आँगनमा भल । अखिर प्रकृतिलाई अँगालेर बाँचेका हामी । त्यसरी अँगालिन नपाउने हो भने एक पाइला सार्न समेत नसक्ने हुन्थ्यो हामी त । हो, रात-विरात नसक्ने मुसलधारे अघीललाई आँगनबाटै बान सजिलो पर्ने हो । त्यो भल नतर्काउने हो भने हाप्पा घरका जग कमजोर हुन्थे । कुलो-कुलो बनावत हामी लागिपर्थौं र आँगनमा गोदावरी फुल्ने ठाउँ जोगिन्थ्यौं । अनि जीवनलाई गोलीपरी सँधामा बसेको कसिलो विचारपीको सतर्क अँखा बनाएर बाँच्थ्यौं हामी । वास्तवमा जीवनको मुस्कान थियो यहीनिर पो । घर छोडेपछि गोदावरी फुल्ने आँगनमा पसेछु बस्नको भल । स्वपात थिए, वसन्त-पतकभर थियो, मौसम थियो । मनसुषी जीवको सुसेला माथ्यो । कल्पनाहरू तल ओर्लिएर कानेबुसी गर्थे र सपनाका तुह्रन तरेर हाप्पा अँखामा विश्वास हुन्थे । घरका कोठा-चोदामा देशको सन्तो-बिसन्तो सोधपुछ गर्थ्यौं हामी । वास बस आउनेहोको खान-तलानी गरेनी, ओझा छोउनेगर्दा फरीमा त्यसै धकेलेनी, टटलापुर घाम नथेने तालुलाई छाता दिएर पढायो । मिठो-मसित एक छुक बुवाएर पठाउने संस्कार चटके बिसिनी हामीले । घरको धर्म हामीसँग थियो, हाप्पो धर्म घरसँग थियो । आँगनको कसिँग बढाेर घरभित्र हुल्ले बाइकाले चेतनामा जुटेनी हामी । जित यहीनिर थियो हाम्रो । अब घर फर्केका छौं । धेरै बाटाहरूका दोह्रथरामा आफ्ना अनुहार हेरेर आएका छौं । सुप्रे काँडाधारी र बिहानधारी । गेय्रान, जँधार र बाढी छिचोलेर आएका छौं । चेप, सुख र अँधारा नली नाथै आएका छौं कलीभीर र अल्लासिमा नल्ली फाल हान्दै आएका छौं । तातो तेलका सिर्क र तातो पानीका उकुसकुसिँदा खेपेर आएका छौं । गाडे घाउ र चरचरी चिरिएको चोट लिएर आएका छौं । छाला काडेर, नुनचुचु दलितगोर काँडामा टेक्दै-टेक्दै आएका छौं यो आँगनमा । भर्ना घरमा भेटे ताल्चा मार्ने अनुहार चिन्न खोज्दै छु म ।

-नेपाली कलाकारिता उदक-

कथा

तपेन बहादुर हमाल

सोभनोपनको मूल्य

गाउँबाट म पहिलो पटक शहर आएको थिएँ । शहरको कोलाहल, अशान्ति र चहलपहलले मनमा छुट्टै तनाव उत्पन्न गरेको थियो । दुई दिनको घनगड्डी बसाइपछि म आफ्नो गृहजिल्ला बाजुरा फर्किएँ थिएँ । निकै बेरदेखि बसमा कोही सारङ्गी रेट्दै गीत गाइरहेको थियो । म बसको झ्यालबाट देखिएका दृश्यहरू निगाल्दै कताका एकान्तमा हराएको थिएँ । व्यथित मनले गहिरिएर सारङ्गीको धुन सुनिरहेको थिएँ । म आफ्नै सितमा बसेर मोवाइल चलाउन व्यस्त थिएँ । ठीक त्यसै बेला सारङ्गीको मधुर धुनले मेरो ध्यान भङ्ग गरिरहेको थियो । झ्यालबाट देखिएका सडककिनारका बोर्डहरूले बस घनगड्डीबाट अतरिया पुग्न लागेको सूचना दिइसकेका थिए । "यी मार्गने पनि कति आउन सकेका ! कति दिन सक्नु !" कसैको आवाज कानमा परिरहेको थियो । "पानी, मिठाइ, पक्कनं लिनुहोस्... लिनुहोस्..." यो आवाज पनि सुनियो । अघिल्लो सितबाट कसैले भन्दै थियो, "खुद्रा छैन, भाइ । पछाडि गएर सोध ।" तर ती सबै आवाजलाई भएर एउटा स्थायी वियोगपूर्ण दृश्यले मेरो मनमस्तिष्कमा आकषम गर्न थाल्यो । बस अतरिया बसपार्क नजिकै रोकिस्केको थियो । बसको झ्यालबाट देखिरहेको त्यो दृश्य अत्यन्त कष्ट पकार गर्दै मेरो अन्तर्भावगाडि उभियो । सडकको किनारमा एउटा सानो पोको थियो । त्यसमाथि एउटा लौरो लडिरहेको थियो । फाटेर धुवाजुवा भएको कपडा लगाएको दृष्टिहीन र अपाङ्गजस्तो देखिने एक व्यक्तिको "केही दिनुहोस् न, हजुर..." भन्दै याचना गरिरहेको थियो । उसका दुस्सा हातहरू टाउकोअगाडि फैलिएका थिए । आँखाबाट भरेका आँशुका थोपाहरू सुखबाट निस्किएर "केही दिनुहोस् न, हजुर..." भन्ने याचनासँग मिसिएर फिरेरका जस्ता लाग्थे । ती शब्दहरू कानको बाटो हुँदै सिधै मनभित्र पसिरहेका थिएँ । ती शब्दहरू घोरिएँ । शायद उसका दोडी छैनन् क्यारे । हुन पनि हुन्छ दुःखीका भगवान् बाहेक को नै हस्तपुत्र र विचार । उसका खुट्टा छैनन्, आँखावै पनि देख्ने । भोको पेट त पनि केही । पापी पेटका लागि भए भर्ने कही खाएर बज्ने पथी पथी । यस्ता दीनदुःखिलाई सहयोग त गर्नुपर्छ । तर दिनचार्छि के दिने ? सम्झे, पैसा पनि त छैन । भएका सबै पैसा टिकट खर्च र अन्य सामान किन्दाकिन्दै सकिइसके । मैले गोजीमा हात हालेँ । एउटा पाँच सय रूपैयाँको नोट भेटियो । लाग्यो, पैसाको नाममा पाइला सार्दै अघि बढ्न नगद यही हो । यही पैसाले बाटोमा खाना खानु छ । घर नपुग्दासम्म यही पाँच सय खर्च गर्नुपर्छ । अब मार्नेलाई के दिने ? हे भगवान् ! यो कस्तो धर्मसंकट ! मैले त्यो मार्नेको दुःख हेर्न सकिने, न उसलाई सहयोग नै गर्न सकिने ।" अतरिया बसपार्क पुगेपछि बस रोकियो । सबैजना गाडीबाट निस्किएर उनी व्यक्तिको पछि । अन्य यात्रुहरूसँगै बाहिर निस्कें । बसबाट बाहिर निस्किएबित्तिकै मेरा नजर फेरि उही व्यक्तिको पछि । मलाई चहलपहल र कोलाहलले भरिएको अतरिया बजार पनि सुनसान भइरह्यो लाग्यो । उसले हात जोडेर, "केही त दिनुहोस् न, हजुर..." भन्दै बित्ती गरिरहेको थियो । धेरै दिनदेखि भोकोजस्तो टिठ्ठलागदो अनुहार र दुब्लो शरीर देखेर म आँशुमा र पल्लुको अजड आशातीत आँखाले मलाई नै हेरेर मार्नेजस्तो लागिरहेको थियो । उसको

त्यस्तो अवस्था देखेर कतिबेला मेरा मनय पनि रसाइसकेछु, पत्तै भएन । मेरो गोजीभित्रबाट दार्या हातले चेपिएर पाँच सयको नोट निकाले थियो । मेरो हात बिस्तारै त्यो मार्नेतर्फ अघि बढ्यो । उसका हातसँग मेरो हात स्पर्श भएभैं लाग्यो । त्यसपछि उसका मुखबाट धेरै आश्रिषका शब्दहरू निस्किए । तर तत्कालै मेरो मनमा एउटा तीब्रो हतियार घुसेजस्तो भयो । म नराभी फिरेकँ । "लौ ! मैले त पाँच सयको सिङ्गो नोट नै पो दिइछु !" मनमा चिसो पथ्यो । शरीर काँपन थाल्यो । मलाई सर्वस गुमाएको अनुभूति भयो । पैसाको नाममा आफूसँग भएको जम्मा पाँच सय रूपैयाँ पनि उसलाई दिइसकेपछि लाग्यो- अब त म आफ्नै मानपुर्ण अवस्थामा पुगें । तर मलाई मान पनि आउँदैन । मेरो शरीर त उसको जस्तो अपाङ्ग पनि छैन । होश उडेकै भयो । मैले पैसा खुद्रा गरेर दिएको भए पनि हुने । तर उसले पाँच सय रूपैयाँ कतिबेला गोजीमा हालिसकेको थियो । मान भए उसले छोडेको थिएन । मनमा अनेक तर्क, पीडा र चिन्ताका प्रवाह बगिरहेको थिए । शरीर पनि भारी भइसकेको थियो । मनमा अशान्तिको पोको बोकेर म बसतिर लागें । बसको सितमा बसेर पुनः उसको चर्चितकला निगाल्न थालें । अब बसभित्रबाट जुन दृश्य देखें, त्यसले मेरो अन्तस्करामा बन्दुकका गोलीपरी प्रहार गर्न थाल्यो । बसका यात्रुहरू धमाधम आ-आफ्नो सितमा बस्न थालिसकेका थिए । मेरो मन भने उही व्यक्तिको थियो । मैले पाँच सय दिएको त्यो दीनदुःखी बुरुस्क उठ्यो । उसका खुट्टा त सधैं रहेछन् । उसले आँखाको कालो चिन्ताका निगाको र हस्याङफस्याङ गर्दै लुरुलुरु हिँड्न थाल्यो । "लौ ! यो त अन्धो पनि रहेनछ !" मेरो मुटुको धड्कन एकाएक बढ्न थाल्यो । त्यसै बेला बस पनि सुस्त गतिमा अगाडि बढिरहेको थियो । म बसको झ्यालबाट उलैसाँदै हेरेँ थिएँ । त्यो ठगले गोजीबाट मैले दिएको पाँच सय रूपैयाँको अरु खुद्रा पैसा पनि निकाल्यो । बरिपरि तल बुलायो अनि लामालामा पाइला सार्दै अघि बढ्न थाल्यो । मलाई भित्रिभित्रै के गर्छु, के नगर्नेजस्तो भइरहेको थियो । कसलाई भएँ आफू ठगिएको कुरा ? कसलाई सुनाउँ मनका व्यथा ? म ठूलो असमन्जसमा परें । बस बसपार्कबाट मूल सडकमा आइसकेको थियो । बिस्तारै बसले पनि रूतार बढायो । म देख्नेजेलसम्म झ्यालबाट उलैसाँदै हेरिरहेँ । ऊ सडकपछि उक्को एउटा होटलभित्र पथ्यो । होटलभित्र पसेपछि देखिन छोड्यो । होटलको बाहिर ठूलो अक्षरमा लेखिएको थियो- "सुवास महिरा पसल, अतरिया-कैलाली ।" बस अगाडि बढ्दै गयो । केही छिनमै त्यो पसल पनि अँखाबाट ओभेल पथ्यो । बिस्तारै अतरिया बजारलाई पछाडि छोड्दै बस गोदावरीतर्फ अघि लाग्यो । साँफ पनि उकालो चढ्दै थियो । मेरो मनमा भने आँशुमा र पल्लुको अजड पीडा भरिएको थियो । मेरा नवनबाट फेरि आँशुका थोपाहरू बग्ने थाले ।

पहिले उसको दुःख देखेर बगेका आँशु अहिले आफ्नै सोभनोपन र सद् मानिसमा ठगिएको पीडाले बगिरहेका थिए । मसँगैको सितमा बसेको अघवसै मानिस मलाई हेदै अँखुका दाना कपाकप खाइरहेको थियो । मैले लाजले रमालले आँशु पुर्छु । कस्तो विडम्बना ! निर्धनकर्मसँग रूत पनि नसकिने । चिगतको घटना र रिक्तो गोजीको सम्झनाले मनभित्रको पीडा कत गहिँदै थियो । बस आफ्नै गतिमा अगाडि बढिरह्यो । राति गैँहा भन्ने ठाउँमा बस खाना खान भनेर रोकियो । सबैजना एक-एक गर्दै खाना खान आँसिए । म भने आफ्नै सितमा बसिरहेँ । मलाई बसिरहेकै देखेर सहचालक आएर भन्यो, "ए भाइ, खाना खाने होइन ? खाना खाएर बैलमा आऊ ।" मैले मनमनै भनै, "गोजीमा दुई रूपैयाँ छैन, कसरी खाना खानु ?" तर ऊ मतिरै हेरेर उभिएको हुनाले "हर" भन्दै उठेर बाहिर निस्किएँ । कोही होटलमा बसेर खाना खाँदै थिए, कोही खाना खान कुपन दिँदै थिए । मलाई पनि भोकले पिरालिरहेको थियो । तर गोजीमा पैसा थिएन । कसलाई माग्नु ? के खानु ? मनमनै बसका स्टाफहरू सहयोग माग्ने भन्ने लाग्यो । बसका स्टाफहरू र अन्य दुई-चार जना छुट्टै बसेर खाना खाइरहेका थिए । उनीहरू 'स्टाफ खाना' भन्दै बस रोकेबाट होटलबाट निःशुल्क खाना खाने रहेछन् । मैले लाज मान्दै सहचालकसँग बित्ती विसार्छु । आफू ठगिएको घमसम थियो । आफ्नो सबै अवस्था बताएँ र खाना खुवाइदिन अनुरोध गरें । मेरा सबै कुरा सुनेपछि सहचालक निकै निरद्वी हुँदै बोल्छ, "भाइ, मैले त तिमीहरूजस्तालाई राम्रोसँग चिनेको छु । सितैमा खाना खाएर पाइन्छ भनेर अनेक नोटछी नछी ।" हेँसमा पनि ठगजस्तो देखिन्छ । खाना खान मन छ भने पैसा तिरि खाने, होइन भने भोकै बग्ने । कति नाटक गर्न सकेका !" उसका प्रत्येक शब्द मेरा कानको बाटो हुँदै मस्तिष्कमा पसे र त्यही शून्यमा बित्तीन भए । मेरा आँखाबाट फेरि पुल्लुक्क आँशुका थोपा खलन थाले । साँच्चै तल्लो थियो । पुराना दृश्यहरू फेरि आँखाअगाडि नाचन थाले । शरीर पनि लल्लकल्लुक भयो । म बिस्तारै बसमा चढेर आफ्नै सितमा आएर बसेँ । केही छिनमै सबै जना बसमा चढे । फेरि बस गूड्गुन थाल्यो । मसँगैको सितमा बसेको अघवसैले मतिर हेदै सोध्यो, "खाना भयो, भाइ ? के भयो ?" हेँसमा निकै तनावमा देखिन्छ नि !" यत्किा समयपछि त्यो व्यक्तिको बोलेको सुन्दा एक किस्मको आत्मीयता महसुस भयो । मैले बनावटी मुस्कान त्याग्दै भनै, "हजुर, खाएँ । केही भएको छैन ।" त्यो व्यक्तिको सितमा अडेस लागेर सुन्यो । म भने बसको झ्यालबाट बाहिर हेदै हावाको स्पर्श महसुस गरिरहेको थिएँ । बसमा एउटा गोभीपुर्ण भजन बजिरहेको थियो- "संसारी माया विचित्र, मरेर के पो लाग्छ । न नगर कहिल्यै लोभी मन, छोडेर जान्छु व्यथैको धन"

-साहित्यपोट उदक-

कैलाशनगर मिडिया प्रा. लि. द्वारा प्रकाशित, कार्यालय कैलाशनगर-५ तानसेन पाल्पा फोन ०७५-५२०६०९ E-mail: njdnews@gmail.com पा.जि.ह.द.नं. ५/२०७८/०७८ पा.जि.प्र.का.द.नं. १८/०५१/०५२ प्रबन्धक : इन्द्रा भट्टराई संपादक : रामचन्द्र रायमाजी, प्रधान संपादक : जगदीशप्रसाद भट्टराई